

Materiały do lekcji

Bank centralny Grupa I

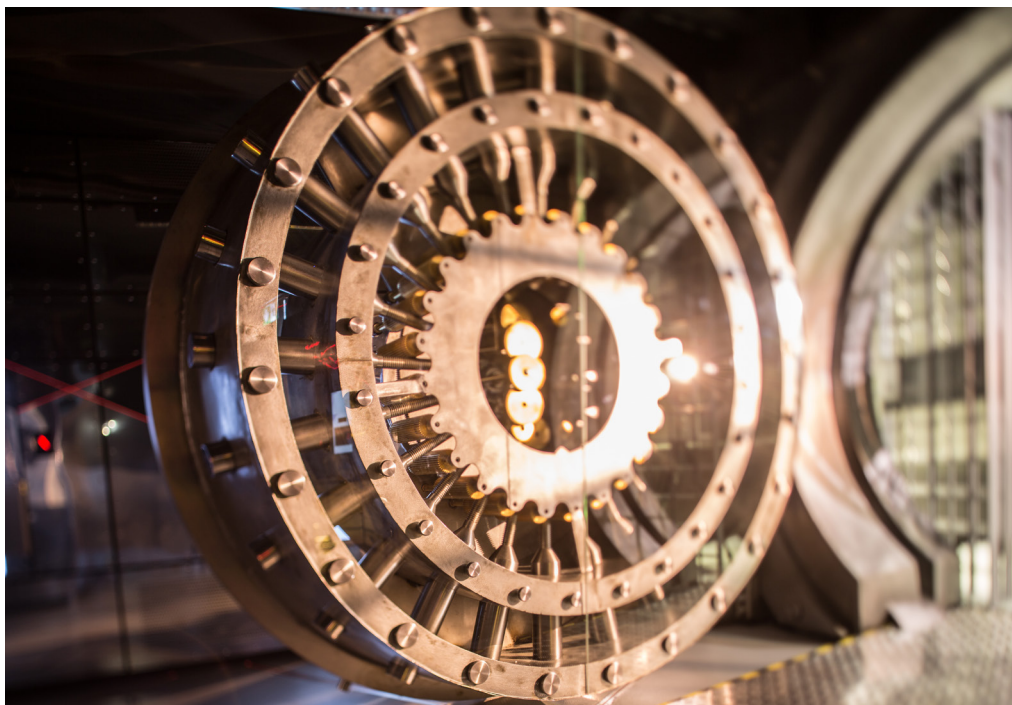

Tabela 1. Najstarsze banki centralne na świecie

Data powstania	Państwo	Data powstania	Państwo
1668	Szwecja	1816	Norwegia
1694	Anglia	1818	Dania
1800	Francja	1821	Portugalia
1811	Finlandia	1828	Królestwo Polskie
1814	Holandia	1841	Grecja
1816	Austria	1850	Belgia

Na podstawie:

W. Morawski, *Zarys powszechnej historii pieniądza i bankowości*, Warszawa 2002, s. 62, 79, 90, 110.

Tekst źródłowy nr 1

Z uwagi na niedobory srebra i złota w XVII wieku Szwedzi postanowili poszerzyć system pieniądza kruszcowego o trzeci metal – miedź, której mieli u siebie pod dostatkiem. Była ona jednak stosunkowo tania, dlatego miedziany pieniądz musiał być odpowiednio większy, aby dorównać wartością srebrnym i złotym monetom. W ten sposób powstały **platmynty** – duże, miedziane „monety” w formie płyty. Mogły one osiągać wagę nawet ok. 20 kg. Z uwagi na rozmiary platmyntów, posługiwanie się nimi przy codziennych transakcjach było niewygodne. Od 1661 roku prywatny Stockholms Banco, a potem od 1668 roku państwowy Sveriges Riksbank, przyjmował w depozyt platmynty i w zamian wydawał pokwitowania na okaziciela. Tak powstały pierwsze w Europie pieniądze papierowe, bowiem Szwedzi zaczęli tymi kwitami regulować należności. W każdej chwili można było wymienić te banknoty na miedź, ale nikt tego nie robił.

Na podstawie: Opisy ekspozycji CP NBP

Odpowiedzcie na pytania:

1. Kiedy i w jakim kraju wyemitowano pierwsze papierowe pieniądze?

2. Dlaczego zdecydowano się na ich emisję?

Ćwiczenie 1. NBP a podaż pieniądza w gospodarce

Rozstrzygnij, które decyzje podjęte przez NBP wpłyną na wzrost, a które na spadek podaży pieniądza w gospodarce. Zaznacz odpowiednie pole w tabeli.

Decyzja NBP	Wzrost	Spadek
Podwyższenie stopy rezerw obowiązkowych		
Obniżenie stopy rezerw obowiązkowych		
Sprzedż obligacji		
Zakup obligacji		

Tekst źródłowy nr 2

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim [fragmenty]

Rozdział 2

Organizacja NBP

Art. 6. Organami NBP są:

- 1) Prezes NBP;
- 2) Rada Polityki Pieniężnej;
- 3) Zarząd NBP. [...]

A. Prezes NBP

Art. 9. 1. Prezes NBP jest powoływany i odwoływany przez Sejm na wniosek Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Kadencja Prezesa NBP wynosi 6 lat. Ta sama osoba nie może być Prezesem NBP dłużej niż przez dwie kolejne kadencje. [...]

B. Rada Polityki Pieniężnej

Art. 12. 1. Rada Polityki Pieniężnej, zwana dalej „Radą”, ustala corocznie założenia polityki pieniężnej i przedkłada je do wiadomości Sejmowi równocześnie z przedłożeniem przez Radę Ministrów projektu ustawy budżetowej. Rada składa Sejmowi sprawozdanie z wykonania założeń polityki pieniężnej w ciągu 5 miesięcy od zakończenia roku budżetowego.

2. Kierując się założeniami polityki pieniężnej Rada w szczególności:

- 1) ustala wysokość **stóp procentowych NBP**;
- 2) ustala stopy rezerwy obowiązkowej banków oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych i wysokość jej oprocentowania;
- 3) określa górne granice zobowiązań wynikających z zaciągania przez NBP pożyczek i kredytów w zagranicznych instytucjach bankowych i finansowych;
- 4) zatwierdza plan finansowy NBP oraz sprawozdanie z działalności NBP;
- 5) przyjmuje roczne sprawozdanie finansowe NBP;
- 6) ustala zasady **operacji otwartego rynku**.

3. Rada dokonuje ocen działalności Zarządu NBP w zakresie realizacji założeń polityki pieniężnej. [...]

Art. 13. 1. W skład Rady wchodzi:

- 1) Przewodniczący Rady, którym jest Prezes NBP;
- 2) 9 członków powoływanych w równej liczbie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Sejm i Senat, spośród specjalistów z zakresu finansów.

2. Kadencja członka Rady wynosi 6 lat. Funkcję członka Rady można pełnić tylko jedną kadencję. [...]

C. Zarząd NBP

Art. 17. 1. Działalnością NBP kieruje Zarząd.

2. W skład Zarządu NBP wchodzi: Prezes NBP – jako przewodniczący oraz 6–8 członków Zarządu, w tym 2 wiceprezesów NBP.

2a. Członków Zarządu NBP powołuje i odwołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Prezesa NBP.

2b. Członkowie Zarządu NBP są powoływani na okres 6 lat. [...]

Odpowiedzcie na pytania:

1. Wymieńcie organy NBP.

2. Który z organów kieruje działalnością NBP?